

Oikeusministeriön lausuntopyyntö työryhmän mietinnöstä ”Turvapaikkavalitusten käsittely – ulkomaalaislaissa Helsingin hallinto-oikeuteen keskitettyjen valitusasioiden hajauttaminen muihin hallinto-oikeuksiin”

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi turvapaikkavalitusten käsittelyn hajauttamista koskevassa asiassa tulkkauksen näkökulmasta.

Viittaamme mietinnön kappaleessa 6.5 (s. 45) esitettyyn Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton kantaan ja toteamme edelleen, että kääntäjien ja tulkkien liitolla ei ole syytä ottaa kantaa valitusasioiden hajauttamiseen muuten kuin korostamalla ammattimaisten tulkkaus- ja käännöspalveluiden varmistamista työryhmän esittämän hajauttamisen yhteydessä.

Ammattimainen, tehokas ja täsmällinen tulkkaus edellyttää paitsi ammattitaitoisia tulkkeja myös hallinto-oikeuksien henkilökunnalta tiettyä osaamista. Sekä tilaajaosaaminen eli tulkkauspalvelun määrittelemisen tilattaessa että tulkatun keskustelun johtaminen ja sen osapuolena toimiminen vahvistuvat kokemuksen myötä. Etenkin henkilökunnan vaihtuessa osaamisen kartuttaminen on aikaa vievää ja juuri tulkkauksen osalta haavoittuvaa, koska ammattimainen tulkkaus ja sen edellytykset ovat vielä valitettavan heikosti tunnettuja jopa paljon tulkkeja käyttävissä viranomaisissa.

Työryhmä toteaa, että taloudellisten vaikutusten arviointiin liittyy useita epävarmuustekijöitä (kappale 6.6). Vaikeasti arvioitavaa on muun muassa tulkkien matkakulujen määrä. Ammattitulkkiensa saatavuus on tällä hetkellä parasta pääkaupunkiseudun lisäksi eräiden suurten kaupunkien alueilla. Läsnaolotulkkaus on usein tehokkainta ajankäytön kannalta, koska se mahdollistaa simultaani- eli samanaikaistulkkauksen, mutta etenkin oikeusturvan varmistamisen kannalta. Tulkin ollessa fyysisesti samassa tilassa tilanne on parhaiten kaikkien hallinnassa ja tällöin oikeuden puheenjohtajalla on mahdollisuus kokonaisvaltaiseen valvontaan ja keskustelun johtamiseen. Tehtävään parhaiten soveltuvia tulkkeja, kuten oikeustulkin erikoisammattitutkinnon suorittaneita tai muuten tehtävään erityispätevyiden hankkineita tulkkeja on koko maassa vain muutamia. Näin ollen on varauduttava kattamaan tulkkiensa matkakuluja paikkakunnille, joiden hallinto-oikeuksiin valitusasiat hajautetaan.

Etätulkkausta käytetään yhä enenevässä määrin, mutta tekniikassa on vielä paljon heikkouksia. Siihen liittyy niin laaturiskejä kuin ajankäytön tehottomuuttakin. Riittävän hyvien tietoliikenneyhteyksien hankkiminen edellyttää paitsi investointeja ja ylläpitoa myös teknistä henkilökuntaa valvomaan sitä tulkkauksen aikana. Lisäksi etätulkkaus pidentää käsittelyaikaa lähes kaksinkertaiseksi, koska tulkin ollessa etäyhteydessä vaikka vain yhteenkin tulkattavista, kuiskaustulkkaus ei tule kyseeseen, vaan tulkkauksen on aina tapahduttava konsekutiivi- eli peräkkäistulkkauksena. Tekniikan tulee myös soveltua sen varmistamiseen, ettei etäyhteyden kuulo- tai näköetäisyydellä ole asiaankuulumattomia henkilöitä, jotka voivat käyttää väärin asiasta saamaansa tietoa.

Voitaneen todeta, että turvapaikkavalitusten käsittelyn hajauttamiseen Helsingin hallinto-oikeuden lisäksi eri puolille Suomea liittyy tulkkauksen näkökulmasta niin laadullisia haasteita kuin epävarmuustekijöitä kustannusten suhteen. Suomen kääntäjien ja tulkkiensa liitto ei kuitenkaan pidä hajauttamista sinänsä tulkkausta vaarantavana tekijänä, vaan suosittelee tulkkauksen huomioon ottamista oleellisena osana turvapaikkavalitusten käsittelyä.

Kristiina Antinjunta
toiminnanjohtaja